

مقایسه رضامندی زناشویی بین زنان خانه دار و شاغل شهر قاین

دکتر فرهاد شقاقی^۱

زهره شخمگر^۲

چکیده

در پژوهش حاضر برای مقایسه میزان رضامندی زناشویی و مؤلفه‌های آن بین زنان متأهل شاغل و خانه دار شهر قاین ۶۰ نفر از زنان شاغل و ۶۰ نفر از زنان خانه دار به صورت تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. داده‌ها پس از اجرای پرسشنامه رضایت از زندگی زناشویی انریچ جمع آوری شدند، سپس با استفاده از روشهای آماری توصیفی (میانگین رتبه‌ای-انحراف استاندارد-فراوانی) و شاخص استنباطی (ویل کاکسون) در سطح معنی داری $P < 0.05$ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها براساس آزمون ویل کاکسون برای مقایسه میانگین رتبه نمرات زیر مقیاس‌های رضامندی زناشویی دو گروه شاغل و خانه دار معنادار است، به طوری که رتبه میانگین نمرات آزمودنی‌های شاغل در زیر مقیاسهای تحریف آرمانی، رضایت زناشویی، ارتباط، مدیریت مالی، رابطه جنسی، فرزند پروری، خانواده و دوستان به طور معنادار بیشتر است اما زنان خانه دار در زیر مقیاس مسائل شخصیتی نمره بیشتر دارند.

همچنین نتایج آزمون ویل کاکسون برای مقایسه میانگین رتبه نمرات زیر مقیاس‌های رضامندی زناشویی ۴ گروه خدماتی، درمانی، آموزشی و خانه دار معنادار است، به طوری که رتبه میانگین نمرات آزمودنی‌های شاغل در بخش آموزشی در زیر مقیاسهای تحریف آرمانی، رضایت زناشویی، ارتباط، مدیریت مالی، رابطه جنسی، اوقات فراغت، فرزند پروری، خانواده و دوستان و جهت گیری مذهبی به طور معنادار بیشتر است اما زنان خانه دار در زیر مقیاس مسائل شخصیتی نمره بیشتری دارند.

واژه‌های کلیدی:

رضامندی زناشویی، زنان خانه دار، زنان شاغل

^۱ استادیار روانشناسی دانشگاه پیام نور استان تهران Email: shaghaghi@gmail.com

^۲ کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی

مقدمه

پیوند زناشویی به عنوان یکی از پیچیده ترین انواع روابط انسانی واجد چنان توان بالقوه‌ای در آزادسازی احساسات است که کمتر روابط بین فردی دیگر می‌توان نظیر آن را یافت (شهیدی، ۱۳۸۰).

تحقیقات نشان می‌دهد که بیش از ۹۰٪ مردان و زنان دنیا لاقل در مقطعی از زندگی خود ازدواج می‌کنند. این درصد به طور قابل توجهی ثابت است (ثنائی، ۱۳۷۵).

تفاوت ازدواجهای شادکام و ناشاد را حداقل تا حدودی می‌بایست در پرتو شیوه‌ای تبیین کرد که طرفین به فشار روانی پاسخ می‌دهند و یا با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند (سایپینگتون، ۱۳۷۹).

بنا به گزارش جامعه شناسان و روان شناسان، در سالهای اخیر احساس امنیت، آرامش و رابط صمیمانه میان زن و مرد به سستی گراییده است و خانواده به گونه فزاینده‌ای با نیروهای ویرانگر روبه رو شده است (ستوده، ۱۳۷۹).

با توجه به واقعیت پیش گفته و نظر به پیامدهای ویرانگر ازدواج ناموفق بر بهداشت بدنی و روانی زن، شوهر، فرزندان و جامعه (آماتو، بوث، ۱۹۹۱) لزوم بررسی رضامندی و ابعاد گوناگون آن و هم چنین تعیین عوامل تأثیر گذار بر رضامندی زناشویی، بیش از پیش ضرورت می‌یابد. در این زمینه در بررسی‌های انجام شده ابعاد ویژه‌ای از رضامندی زناشویی سنجیده شده است (گود، ۱۹۸۹؛ لارسن و دلسون، ۱۹۸۹).

در کشور ما نیز در سالهای اخیر پژوهشگران در برخی بررسی‌ها به بررسی عوامل گوناگون در پایداری روابط زناشویی پرداخته‌اند (آزاد، ۱۳۸۰ و بنی اسدی، ۱۳۷۵).

مطالعه حاضر با هدف مقایسه میزان رضامندی زناشویی بین زنان خانه دار و شاغل (آموزشی - خدماتی - درمانی) انجام شد.

فرضیه‌های پژوهش در بررسی حاضر به شرح زیر است:

۱. بین میزان رضامندی زناشویی و مؤلفه‌های آن در زنان خانه دار و شاغل شهر قاین تفاوت وجود دارد.

۲. بین میزان رضامندی زناشویی و مؤلفه‌های آن در گروه‌های مختلف شغلی (آموزشی - خدماتی - درمانی) و زنان خانه دار تفاوت وجود دارد.

روش تحقیق

برای آزمون فرضیه‌ها پس از نمونه‌گیری که به صورت خوشه‌ای انجام پذیرفت، پرسشنامه رضایت از زندگی زناشویی انریچ بین دو گروه زنان خانه‌دار و شاغل اجرا گردید. ضریب همبستگی پرسشنامه فوق از نظر روایی با مقیاس رضایت زناشویی از ۰/۳۳ تا ۰/۴۱ و نشانه روایی سازه آن است و پایایی آن با ضریب آلفای برابر ۰/۹۳٪ سنجیده شد (ثنائی، ۱۳۸۰). داده‌ها با استفاده از روشهای آماری توصیفی (میانگین رتبه‌ای، انحراف استاندارد، فراوانی) و شاخص استنباطی (ویل کاکسون) در سطح معناداری $P \leq 0/05$ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها:

در جدول ۱ نتایج آزمون ویل کاکسون برای مقایسه میانگین رتبه نمرات زیر مقیاس‌های رضامندی زناشویی دو گروه شاغل و خانه‌دار ارائه شده است که از میان ۱۲ زیر مقیاس مذکور تنها زیرمقیاسهای تحریف آرمانی، رضایت زناشویی، مسائل شخصیتی، ارتباط، مدیریت مالی، رابطه جنسی، فرزند پروری، خانواده و دوستان در سطح کمتر از ۰/۰۵ معنا دار می‌باشند، به طوری که رتبه میانگین نمرات آزمودنی‌های شاغل در زیر مقیاسهای تحریف آرمانی، رضایت زناشویی، ارتباط، مدیریت مالی، رابطه جنسی، فرزند پروری، خانواده و دوستان به طور معنادار بیشتر است اما زنان خانه‌دار در زیر مقیاس مسائل شخصیتی نمره بیشتری دارند.

جدول ۱: نتایج آزمون مقایسه میانگین رتبه‌های نمرات زیر مقیاسهای رضامندی زناشویی در دو گروه شاغل و خانه‌دار

ویلیکاسون	تعریف آرمانی	رضایت زناشویی	مسائل شخصیتی	ارتباط	حل تعارض	مدیریت مالی	اوقات فراغت	رابطه جنسی	فرزند پروری	خانواده و دوستان	مساوات طلبی	جهت‌گیری مذهبی
۳۱۷۸	۳۳۸۱	۲۰۰۳/۵	۳۳۳۳	۳۹۹۴	۲۵۱۱	۴۰۵۵/۵	۳۳۰۸	۳۲۵۸	۳۵۰۴/۵	۲۸۰۷/۵	۲۹۱۲	
Z	۵/۶۷۳	-۴/۶۱	-۵/۵۱	۵/۱۶۶	۱/۳۰۲	-۳/۸۸	-۰/۹۶۶	-۵	۵/۲۲۴	-۳/۹۳۱	-۱۱۶۹	-۶۱
سطح معناداری	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۱۹۳	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۴۲۲	۰/۵۴۲

در جدول ۲ نتایج آزمون ویلیکاسون برای مقایسه میانگین رتبه نمرات زیر مقیاس‌های رضامندی زناشویی ۴ گروه خدمت‌ی، درمانی، آموزشی و خانه‌دار ارائه شده است که از میان ۱۲ زیر مقیاس مذکور به جز دو زیر مقیاس مساوات طلبی و حل تعارض سایر زیرمقیاسها در سطح کمتر از ۰/۰۵ معنا دار می‌باشند، به طوری که رتبه میانگین نمرات آزمودنی‌های شاغل در بخش آموزش در زیر مقیاسهای تعریف آرمانی، رضایت زناشویی، ارتباط، مدیریت مالی، رابطه جنسی، اوقات فراغت، فرزند پروری، خانواده و دوستان و جهت‌گیری مذهبی به طور معنادار بیشتر است اما زنان خانه‌دار در زیر مقیاس مسائل شخصیتی نمره بیشتری دارند.

جدول ۲: نتایج آزمون مقایسه میانگین رتبه‌های نمرات زیر مقیاسهای رضامندی زناشویی در دو گروه شاغل و خانه‌دار

خی دو	تعریف آرمانی	رضایت زناشویی	مسائل شخصیتی	ارتباط	حل تعارض	مدیریت مالی	اوقات فراغت	رابطه جنسی	فرزند پروری	خانواده و دوستان	مساوات طلبی	جهت‌گیری مذهبی
۶۳/۲۲۸	۷۸/۸۸۸	۸۱/۷۲۱	۶۸/۱۵۴	۳/۶۷۶	۸۱/۶۰۶	۸۱/۰۷۰	۸۸/۷۸۷	۸۶/۹۶۸	۸۱/۱۰۱	۶/۷۸۱	۱۶/۸۱۲	
درجه آزادی	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	
سطح معناداری	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۲۹۷	۰/۰۰۱	۰/۰۰۵	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۲۲۴	۰/۰۰۷

نتیجه گیری و بحث:

فرضیه اول: بین میزان رضامندی زناشویی و مؤلفه‌های آن در زنان خانه دار و شاغل شهر قاین تفاوت وجود دارد.

همان طور که در بخش یافته‌ها مشاهده شد، براساس نتایج ارائه شده در جدول ۱، تفاوت میانگین رتبه نمرات زیرمقیاس‌های رضامندی زناشویی دو گروه شاغل و خانه دار براساس آزمون من و تینی u و ویل کاکسون، از میان ۱۲ زیرمقیاس مذکور تنها زیرمقیاس‌های تحریف آرمانی، رضایت زناشویی، مسائل شخصیتی، ارتباط، مدیریت مالی، رابطه جنسی، فرزندپروری، خانواده و دوستان در سطح کمتر از ۰/۰۵ معنادار می‌باشند، به طوری که رتبه میانگین نمرات آزمودنی‌های شاغل در زیرمقیاس‌های تحریف آرمانی، رضایت زناشویی، ارتباط، مدیریت مالی، رابطه جنسی، فرزندپروری، خانواده و دوستان به طور معنادار بیشتر است اما زنان خانه دار در زیرمقیاس مسائل شخصیتی نمره بیشتری دارند بنابراین فرضیه اول تأیید می‌شود.

نتایج حاصل از این بخش با نتایج موسوی (۱۳۸۵) که نشان داده بود رضامندی از زندگی زناشویی زنان شاغل نسبت به خانه دار بیشتر است همسواست (موسوی، ۱۳۸۵). همچنین با نتایج صادق مقدم و همکاران (۱۳۸۵) که نشان داده بودند میزان رضامندی زندگی زناشویی در زنان شاغل بیشتر از زنان خانه دار است و نیز نشان داده بودند که در زنان شاغل و همسران آنها بیشترین میزان رضایت مندی رضایت از شبکه دوستان و خویشان، فرزندپروری، مسائل ارتباطی و مسائل مالی و کمترین میزان رضایت از اوقات فراغت، مسائل جنسی و مسائل شخصیتی است همسواست (صادق مقدم، ۱۳۸۵).

نتایج این پژوهش تأیید کننده بخشی از نظریه‌ی هماهنگی نقش‌ها است که معتقد است اگر چه ایفای نقش‌های چند گانه می‌تواند ایجاد تعارض نماید، اما توانایی زنان برای سامان دهی سیستم کلی نقش‌ها، بیش از آنکه خطر آفرین باشد، پاداش دهنده است و برای آنان منابعی از احساس رضایت مندی، سودمند بودن و عزت نفس را فراهم می‌آورد، که این منابع می‌توانند بر زندگی زناشویی فرد تأثیر مثبت بگذارد.

فرضیه دوم: بین میزان رضامندی زناشویی و مؤلفه‌های آن در گروه‌های مختلف شغلی (آموزشی-خدماتی-درمانی) و زنان خانه دار تفاوت وجود دارد.

همان طور که در بخش یافته‌ها مشاهده شد براساس نتایج ارائه شده در جدول ۲ نتایج آزمون ویل کاکسون برای مقایسه میانگین رتبه نمرات زیرمقیاس‌های رضامندی زناشویی

۴ گروه خدماتی، درمانی، آموزشی و خانه دار از میان ۱۲ زیرمقیاس مذکور به جز دو زیرمقیاس مساوات طلبی و حل تعارض سایر زیرمقیاس‌ها در سطح کمتر از ۰/۵۰ معنادار می‌باشند به طوری که رتبه میانگین نمرات آزمودنی‌های شاغل در بخش آموزش در زیرمقیاس‌های تحریف آرمانی، رضایت زناشویی، ارتباط، مدیریت مالی، رابطه جنسی، اوقات فراغت، فرزندپروری، خانواده و دوستان و جهت‌گیری مذهبی به طور معنادار بیشتر است. اما زنان خانه دار در زیرمقیاس مسائل شخصیتی نمره بیشتری دارند بنابراین فرضیه دوم تأیید می‌شود.

در زندگی همه افرادی که دارای شغلی هستند استرس وجود دارد و به گونه‌های مختلف بر آنها فشار روانی وارد می‌کند تحولات شغلی مانند تغییرات سازمانی، تغییر حقوق و دستمزد، ترفیعات شغلی، کاهش یا افزایش نیروی انسانی، و دگرگونی‌های اجتماعی موضوع‌هایی هستند که به شکلی بر فرد فشار آورده و او را دچار آشفتگی، نگرانی، تشویش و اضطراب می‌نمایند. این نگرانی‌ها و تشویش‌ها در پیشه‌های گوناگون متفاوت است (رابیتز، ۱۳۷۴).

گورن‌هارز ۱۹۷۰، بین شرایط نامطلوب کاری، تند کار کردن، کار زیاد و طولانی و کاهش سلامت روان و رضایت از زندگی رابطه معناداری پیدا کرد (عطارد، ۱۳۷۴).

تبیین یافته فوق به این ترتیب است که زنان شاغل در بخش آموزشی به دلیل نظم در برنامه و ساعات کاری و حجم کاری مناسب و منزلت اجتماعی نسبت به زنان شاغل در بخش‌های درمانی و خدماتی با توجه به حساس بودن شغل و حجم کاری سلامت روان بهتری را دارا می‌باشند که این باعث رضایت از زندگی و رابطه بهتر زناشویی می‌گردد.

الف- فارسی:

۱. آزاد ح، نصیب البكاء ۱، (۱۳۸۰): مقایسه ویژگیهای فردی و شخصیتی در زوج‌های سازگار و ناسازگار شهر تهران. فصل نامه دانش و پژوهش. انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان(اصفهان)، شماره هفتم.
۲. بنی اسدی ح، (۱۳۷۵)، بررسی و مقایسه عوامل فردی، اجتماعی و شخصیتی در زوج‌های سازگار و ناسازگار شهر کرمان. پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته روانشناسی عمومی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس.
۳. ثنائی ب، (۱۳۷۵) ، ازدواج، انگیزه‌ها، پرتگاهها و سلامت آن. پژوهشهای تربیتی، دانشگاه تربیت معلم.
۴. ثنائی ذ، (۱۳۸۰) ، مقیاسهای سنجش خانواده و ازدواج. تهران: انتشارات بعثت.
۵. رایبیز ا، (۱۳۷۴) ، مدیریت رفتار سازمانی. ترجمه: علی پارسائیان و محمد اعرابی. تهران: انتشارات مطالعات و پژوهشهای بازرگانی.
۶. ساینگتون، ا، (۱۳۷۹)، بهداشت روانی. ترجمه: شاهی بروتی ج. تهران: نشر روان.
۷. ستوده ه (۱۳۷۹)، آسیب شناسی اجتماعی. تهران. انتشارات آوای نور.
۸. شهیدی م، یوسفی ف، (۱۳۷۸) بررسی معیارهای ازدواج دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد در سال ۱۳۷۸، طب و تزکیه.
۹. صادق مقدم ل ، عسگری ف، معروفی پ. طهماسبی س. (۱۳۸۵) بررسی میزان رضایت از زندگی زناشویی در زنان شاغل و خانه دار در شهر گناباد.
۱۰. عطار ح ، (۱۳۷۴) ، بررسی رابطه استرس شغلی با خشنودی شغلی و سلامت روان کارکنان یک مجتمع صنعتی. پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی. انستیتو روانپزشکی تهران.
۱۱. موسوی ا، (۱۳۸۵) ، مقایسه سویه‌های متفاوت رضامندی از زندگی زناشویی در زنان شاغل و خانه دار. پایان نامه کارشناسی ارشد رشته روانشناسی. دانشگاه الزهرا. دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.

ب- انگلیسی:

1. Amato, P. R, & Both, A. (1991), consequences of Parental divorce and marital unhappiness for adult well being. Social forces.
2. Goode, W.J. (1989), The family, (2nd ed).. new Delhi, prentice-Hall of Indio.
3. Larsen, A S, & Dison, D.H. (1989), predicting marital satisfaction using PREPARE: A replication study, Journal of marital and family therapy.